TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2008. gada 24. jūnijā *

Lieta C-188/07

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Cour de Cassation* (Francija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2007. gada 28. martā un kas Tiesā reģistrēts 2007. gada 3. aprīlī, tiesvedībā

Commune de Mesquer

pret

Total France SA,

Total International Ltd.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*], otrās palātas priekšsēdētājs, kas izpilda priekšsēdētāja pienākumus, palātu priekšsēdētāji A. Ross

* Tiesvedības valoda — franču.

[*A. Rosas*], K. Lēnartss [*K. Lenaerts*] un L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], tiesneši R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], K. Šīmans [*K. Schiemann*], P. Kūris [*P. Kūris*], E. Levits, A. O'Kīfs [*A. Ó Caoimh*], P. Linda [*P. Lindh*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], T. fon Danvics [*T. von Danwitz*] un K. Toadere [*C. Toader*] (referente),

ģenerāladvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],
sekretārs M. A. Godisārs [*M.-A. Gaudissart*], nodaļas vadītājs,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2008. gada 22. janvāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— Meskē [*Mesquer*] pašvaldības vārdā — K. Lepāža [*C. Lepage*] un A. Mustardjē [*A. Moustardier*], advokāti,

— *Total France SA* un *Total International Ltd* vārdā — Ž. P. Ordī [*J.-P. Hordies*], K. Smitss [*C. Smits*], M. Memluks [*M. Memlouk*], Ž. Buavē [*J. Boivin*], E. Fontēns [*E. Fontaine*] un F. A. Briārs [*F.-H. Briard*], advokāti,

— Francijas valdības vārdā — Ž. de Bergess [*G. de Bergues*] un A. L. Dirēna [*A.-L. During*], pārstāvji,

— Beļģijas valdības vārdā — L. Van den Bruka [*L. Van den Broeck*], pārstāve,

— Itālijas valdības vārdā — I. M. Bragulja [*I. M. Braguglia*], pārstāvis, kuram palīdz D. del Gaico [*D. Del Gaizo*], *avvocato dello Stato*,

— Apvienotās Karalistes valdības vārdā — K. Gibsa [*C. Gibbs*] un I. Rao [*I. Rao*], pārstāves, kurām palīdz Dž. Mauriči [*J. Maurici*], *barrister*,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — M. Konstantinidis [*M. Konstantinidis*], Ž. B. Leņelo [*J.-B. Laignelot*] un G. Valero Hordana [*G. Valero Jordana*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus 2008. gada 13. marta tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 1975. gada 15. jūlija Direktīvas Nr. 75/442/EEK par atkritumiem (OV L 194, 39. lpp.), kas grozīta ar Komisijas 1996. gada 24. maija Lēmumu Nr. 96/350/EK (OV L 135, 32. lpp.; turpmāk tekstā — "Direktīva 75/442"), 1. un 15. pantu un šīs direktīvas I pielikumu.

2 Šis lūgums ir izteikts tiesvedībā starp Meskē pašvaldību, no vienas puses, un *Total France SA* un *Total International Ltd* (turpmāk tekstā kopā — "*Total* sabiedrības"), no otras puses, par zaudējumu kompensāciju, ko radīja atkritumu izskalošanās minētās pašvaldības teritorijā pēc kuģa *Erika* avārijas.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskais tiesiskais regulējums

3 1969. gada 29. novembrī Briselē parakstītā Starptautiskā konvencija par civilo atbildību par naftas piesārņojuma radītajiem zaudējumiem, kas grozīta ar 1992. gada 27. novembrī Londonā parakstīto protokolu (OV 2004, L 78, 32. lpp.; turpmāk tekstā — "Konvencija par civilo atbildību"), regulē kuģu īpašnieku atbildību par zaudējumiem, ko rada noturīgo ogļūdeņražu izlīšana no tankkuģiem. Tā nosaka kuģu īpašnieku objektīvās atbildības principu, saskaņā ar kuru atbildība ir ierobežota līdz summai, kas ir aprēķināta atkarībā no kuģa tilpuma, un ievieš obligāto atbildības apdrošināšanas sistēmu.

4 Saskaņā ar Konvencijas par civilo atbildību II panta a) punktu šī konvencija tiek piemērota attiecībā uz zaudējumiem no piesārņojuma, kas radies līgumslēdzējas valsts teritorijā, ieskaitot teritoriālo jūru, un šīs valsts ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā, kas noteikta saskaņā ar starptautiskajām tiesībām, vai, ja nepieciešams, teritoriālajai jūrai piegulošā vai aiz tās esošā teritorijā, ko šī valsts ir noteikusi saskaņā ar starptautiskajām tiesībām un kas nepārsniedz 200 jūras jūdžu attālumu no bāzes līnijas, no kuras tiek mērīts tās teritoriālās jūras platums.

5 Atbilstoši Konvencijas par civilo atbildību III panta 4. punktam "prasība par piesārņojuma radīto zaudējumu kompensāciju saskaņā ar šo konvenciju vai citādi nevar tikt izvirzīta pret: [..] jebkuru kuģa fraktētāju (lai kāds būtu tā apraksts, ieskaitot berbouta fraktētāju), administratoru vai operatoru [..], ja vien zaudējums nav radies tādas viņu

pašu darbības vai bezdarbības rezultātā, kas veikta nolūkā radīt zaudējumu, vai nolaidības rezultātā, apzinoties, ka šis zaudējums varētu rasties".

6 1971. gada 18. decembrī Briselē parakstītā Starptautiskā konvencija par starptautiskā fonda nodibināšanu naftas piesārņojuma radīto zaudējumu kompensācijai, kas grozīta ar 1992. gada 27. novembrī Londonā parakstīto protokolu (OV 2004, L 78, 40. lpp.; turpmāk tekstā — "Fonda konvencija"), papildina Konvenciju par civilo atbildību, izveidojot kompensācijas sistēmu cietušajiem.

7 Starptautiskais naftas piesārņojuma radīto zaudējumu kompensācijas fonds (turpmāk tekstā — "Fonds"), kuru veido iemaksas no naftas industrijas, var maksāt līdz 135 miljoniem SDR norēķinu vienību par negadījumu, kas noticis pirms 2003. gada. Saskaņā ar Fonda konvencijas 4. pantu cietušie, lai saņemtu kompensāciju, var celt prasību valsts tiesā, kas ir šīs konvencijas dalībvalsts, kurā zaudējumi ir radušies, ja Konvencija par civilo atbildību neparedz nekādu atbildību par attiecīgajiem zaudējumiem vai ja kuģa īpašnieks ir maksātnespējīgs vai atbilstoši šai konvencijai atbrīvots no savas atbildības.

8 Ar 1992. gada Starptautiskās konvencijas par Starptautiskā fonda nodibināšanu naftas piesārņojuma radīto zaudējumu kompensācijai 2003. gada protokolu (OV 2004, L 78, 24. lpp.) ir izveidots Starptautisks naftas piesārņojuma radīto zaudējumu kompensācijas papildu fonds, saukts "2003. gada Starptautiskais naftas piesārņojuma radīto zaudējumu kompensācijas papildu fonds", kas kopā ar Fondu spēj maksāt līdz 750 miljoniem norēķinu vienību par negadījumu, kas noticis pēc 2003. gada 1. novembra.

Kopienu tiesiskais regulējums

Direktīva 75/442

9 Atbilstoši Direktīvas 75/442 trešajam apsvērumam atkritumu apglabāšanas noteikumu galvenajiem mērķiem ir jābūt cilvēku veselības aizsardzībai un vides aizsardzībai pret kaitējumiem, ko rada atkritumu savākšana, pārvadāšana, apstrāde, uzglabāšana un noglabāšana.

10 Direktīvas 75/442 1. pantā ir noteikts:

"Šajā direktīvā

a) "atkritumi" ir jebkura viela vai priekšmets, kas iekļauts I pielikumā noteiktajās kategorijās un no kā īpašnieks [turētājs] atbrīvojas, ir nodomājis atbrīvoties vai ir spiests atbrīvoties.

Komisija [..] sagatavos to atkritumu sarakstu, kuri pieder I pielikumā minētajām kategorijām [..];

b) "radītājs" ir ikviens, kura darbība rada atkritumus ("sākotnējais radītājs") un/vai ikviens, kas nodarbojas ar atkritumu priekšapstrādi, sajaukšanu vai citām darbībām, kuru rezultātā mainās atkritumu īpašības vai sastāvs;

c) “īpašnieks” [turētājs] ir atkritumu ražotājs vai fiziska vai juridiska persona, kuras īpašumā atrodas atkritumi;

[..]

e) “apglabāšana” ir jebkuras darbības, kas minētas II A pielikumā;

f) “reģenerācija” ir jebkuras darbības, kas minētas II B pielikumā;

g) “savākšana” ir atkritumu vākšana, šķirošana un/vai sajaukšana, lai atkritumus pārvadātu.”

11 Direktīvas 75/442 8. pantā ir noteikts:

“Dalībvalstis veic atbilstīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka atkritumu īpašnieki [turētāji]

— nodrošina, ka atkritumus pārņem privāts vai valsts atkritumu savācējs vai uzņēmums, kurš veic II A vai II B pielikumā minētās darbības,

[vai]

— saskaņā ar šīs direktīvas noteikumiem paši veic reģenerāciju vai apglabā atkritumus.”

12 Direktīvas 75/442 15. pantā ir paredzēts:

“Saskaņā ar “piesārņotājs maksā” principu atkritumu apglabāšanas izmaksas maksā

— īpašnieks [turētājs], kura atkritumus savāc atkritumu savācējs vai 9. pantā minētais uzņēmums,

un/vai

— iepriekšējie īpašnieki [turētāji] vai to produktu ražotāji, no kuriem radušies atkritumi.”

13 Direktīvas 75/442 I pielikumā ar nosaukumu “Atkritumu kategorijas” ir ietvertas šādas Q4, Q11, Q13 un Q16 kategorijas:

“Q4 Nokrituši, izlijuši, pazuduši vai citādos starpgadījumos cietuši materiāli, ieskaitot jebkurus materiālus, aprīkojumu utt., kas piesārņots kāda neparedzēta gadījuma rezultātā

[..]

Q11 Atliekas no izejvielu ieguves un apstrādes (piem., kalnrūpniecības atkritumi, naftas ieguves atkritumi u.c.)

[..]

Q13 Jebkuri materiāli, vielas vai produkti, kuru lietošana ir aizliegta ar tiesību aktiem

[..]

Q16 Jebkuri materiāli, vielas vai produkti, kas nav iekļauti iepriekšminētajās kategorijās."

14 Šīs direktīvas II A pielikuma ar nosaukumu "Apglabāšanas darbības" mērķis ir uzskaitīt praksē veiktas atkritumu apglabāšanas darbības, bet minētās direktīvas II B pielikuma ar nosaukumu "Darbības, kuru rezultātā var notikt atkritumu reģenerācija" mērķis ir tādā pašā veidā uzskaitīt praktiski notiekošas atkritumu reģenerācijas darbības.

15 Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. aprīļa Direktīva 2006/12/EK par atkritumiem (OV L 114, 9. lpp.) tās 1. un 15. pantā, kā arī I, II A un II B pielikumā skaidrības un lietderības dēļ kodificē Direktīvas 75/442 iepriekš minētās normas. Direktīva 2006/12 ir pieņemta tikai pēc faktiem pamata prāvā, tādēļ tā nav ņemama vērā, izlemjot aplūkojamo lietu.

Direktīva 68/414/EEK

16 Padomes 1968. gada 20. decembra Direktīvas 68/414/EEK, ar ko EEK dalībvalstīm uzliek pienākumu uzturēt jēlnaftas un/vai naftas produktu obligātas rezerves (OV L 308, 14. lpp.), kas grozīta ar Padomes 1998. gada 14. decembra Direktīvu 98/93/EK (OV L 358, 100. lpp.), kas šādu pienākumu paredz, lai stātos pretī iespējamiem apgādes trūkumiem vai krīzēm, pievienojot degvieleļļu un mazutu naftas produktu kategorijai.

Direktīva 2004/35/EK

17 Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 21. aprīļa Direktīvas 2004/35/EK par atbildību vides jomā attiecībā uz videi nodarītā kaitējuma novēršanu un atlīdzināšanu (OV L 143, 56. lpp.) desmitais apsvērums ir izteikts šādi:

"Īpaši jāņem vērā *Euratom* līgums un attiecīgās starptautiskās konvencijas un Kopienas tiesību akti, kas daudz pilnīgāk un stingrāk reglamentē to darbību izpildi, uz ko attiecas šīs direktīvas darbības joma. [..]"

18 Direktīvas 2004/35 4. panta 2. punktā ir noteikts:

"Šī direktīva neattiecas uz kaitējumu videi vai uz kādiem tiešiem tāda kaitējuma draudiem, kas radušies tādas avārijas rezultātā, ja atbildība vai kompensācija ietilpst kādas

IV pielikumā minētas starptautiskās konvencijas darbības jomā (ietverot jebkādus turpmākus tās grozījumus), kura ir spēkā attiecīgajā dalībvalstī."

19 Direktīvas 2004/35 IV pielikumā ir nosauktas:

"Starptautiskās konvencijas, kas minētas 4. panta 2. punktā

a) 1992. gada 27. novembra Starptautiskā konvencija par civiltiesisko atbildību attiecībā uz naftas piesārņojuma radīto kaitējumu;

b) 1992. gada 27. novembra Starptautiskā konvencija par starptautiskā fonda dibināšanu naftas piesārņojuma radītā kaitējuma kompensēšanai;

[..]."

Lēmums 2004/246/EK

20 2004. gada 2. martā Padome pieņēma Lēmumu 2004/246/EK, ar ko pilnvaro dalībvalstis Eiropas Kopienas interesēs parakstīt, ratificēt vai pievienoties 1992. gada Starptautiskās konvencijas par naftas noplūdes radīto seku kompensēšanas starptautiskā

fonda dibināšanu 2003. gada protokolam un ar ko pilnvaro Austriju un Luksemburgu Eiropas Kopienas interesēs pievienoties tā pamataktiem (OV L 78, 22. lpp.).

21 Lēmuma 2004/246 ceturtajā apsvērumā ir noteikts:

"Atbilstoši Papildu fonda protokolam šāda protokola puses var būt tikai suverēnas valstis; tādēļ Kopienai ir neiespējami ratificēt protokolu vai tam pievienoties, kā arī nav izredžu, ka tā to varēs izdarīt tuvā nākotnē."

22 Lēmuma 2004/246 1. panta 1. punktā un 4. pantā ir noteikts:

"*1. pants*

1. Ar šo dalībvalstis ir pilnvarotas Kopienas interesēs parakstīt, ratificēt vai pievienoties 1992. gada Starptautiskās konvencijas par naftas noplūdes radīto seku kompensēšanas starptautiskā fonda dibināšanu 2003. gada protokolam (Papildu fonda protokolam), ievērojot nākamajos pantos izklāstītos nosacījumus.

[..]

4. pants

Tiklīdz iespējams, dalībvalstis pieliek visus pūliņus, lai panāktu, ka Papildu fonda protokolu un pamataktus groza tā, lai Kopiena varētu kļūt par to Līgumslēdzēju pusi."

Valsts tiesiskais regulējums

23 1975. gada 15. jūlija Likuma Nr. 75-633 par atkritumu apglabāšanu un materiālu savākšanu (1975. gada 16. jūlija *JORF*, 7279. lpp.) 2. pantā, kas kļuvis par Vides kodeksa (*Code de l'environnement*) L. 541-2. pantu, ir noteikts:

"Jebkurai personai, kas ražo vai kurai pieder atkritumi tādā veidā, ka tie var radīt kaitīgas sekas augsnei, florai un faunai, degradēt ainavu vai apkārtni, piesārņot gaisu vai ūdeni, radīt troksni vai smaku un vispārīgi kaitēt cilvēka veselībai un videi, ir jānodrošina vai jāliek nodrošināt, ka tie tiks apglabāti saskaņā ar šo sadaļu tā, lai izvairītos no minētajām sekām.

Atkritumu apglabāšana paredz savākšanas, transportēšanas, uzglabāšanas, šķirošanas un pārstrādes procesus, kas ir nepieciešami, lai iegūtu otrreizējai lietošanai vai enerģijas iegūšanai izmantojamas vielas, kā arī lai varētu citus produktus noglabāt vai izvadīt dabā, izvairoties no sekām, kas ir minētas iepriekšējā rindkopā."

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

24 1999. gada 12. decembrī Maltā reģistrētais un *Total International Ltd* nofraktētais naftas tankkuģis *Erika* nogrima aptuveni 35 jūras jūdzes uz dienvidrietumiem no Panmarka raga [*pointe de Penmarc'h*] (Finistēras reģions [*Finistère*], Francija), izlejot daļu savas kravas jūrā un piesārņojot Francijas Atlantijas piekrasti.

25 No iesniedzējtiesas lēmuma un Tiesai iesniegtajiem apsvērumiem izriet, ka Itālijas sabiedrība *ENEL* bija noslēgusi līgumu ar *Total International Ltd* par mazuta piegādi, kas bija paredzēts kā kurināmais elektroenerģijas ražošanai. Lai izpildītu šo līgumu, *Total raffinage distribution*, kas kļuvis par *Total France SA*, pārdeva šo mazutu *Total International Ltd*, kas nofraktēja tankkuģi *Erika*, lai to transportētu no Dunkerkas [*Dunkerque*] ostas (Francija) uz Milaco [*Milazzo*] ostu (Itālija).

26 2000. gada 9. jūnijā Meskē pašvaldība iesniedza *Tribunal de commerce de Saint-Nazaire* (Sennazēras Tirdzniecības tiesa) prasību pret *Total* sabiedrībām, norādot, ka tām saskaņā ar Likumu Nr. 75-633 ir jāuzņemas atbildība par izlieto atkritumu radīto kaitējumu tās teritorijā, un prasīja piespiest tām solidāri maksāt izdevumus, kas pašvaldībai radās, veicot tīrīšanas un piesārņojuma likvidēšanas darbus, proti EUR 69 232,42.

27 Tā kā tās prasība tika noraidīta, Meskē pašvaldība iesniedza apelācijas sūdzību Rennas [*Rennes*] *Cour d'appel* (Apelācijas tiesa), kas ar 2002. gada 13. februāra spriedumu apstiprināja pirmās instances nolēmumu, uzskatot, ka šajā gadījumā mazuts nav atkritumi, bet degviela, kas ir noteiktai lietošanai sagatavota enerģētiska viela. Rennas *Cour d'appel* skaidri atzina, ka mazuts, izlīdams un pārveidodamies, tam sajaucoties ar ūdeni un smiltīm, ir radījis atkritumus, tomēr tā uzskatīja, ka neviena norma neļauj uzlikt atbildību *Total* sabiedrībām, jo tās nav uzskatāmas par minēto atkritumu ražotājām vai īpašniecēm. Pēc tam Meskē pašvaldība iesniedza kasācijas sūdzību.

28 Uzskatot, ka pamata prāvā ir novērojamas nopietnas Direktīvas 75/442 interpretācijas grūtības, *Cour de cassation* (Kasācijas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai mazuts, kas ir naftas pārstrādes procesa produkts, kurš ir piemērots lietotāja vajadzībām, kuru ražotājs ir paredzējis pārdot kā degvielu un kas ir minēts [..] Direktīvā 68/414 [..], var tikt definēts par atkritumiem saskaņā ar [..] Direktīvas 75/442, kas [..] kodificēta ar Direktīvu 2006/12 [..], 1. pantu?

2) Vai mazuta krava, kuru pārvadāja kuģis un nejauši izlēja jūrā, pati par sevi vai, sajaucoties ar ūdeni un nogulām ir uzskatāma par atkritumiem Direktīvas 2006/12 [..] I pielikuma Q4 [kategorijas] izpratnē?

3) Gadījumā, ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša un uz otro jautājumu apstiprinoša: vai mazuta ražotājs (*Total raffinage* (piegāde)) un/vai pārdevējs un fraktētājs (*Total international Ltd*) var tikt uzskatīti par atkritumu radītāju un/vai turētāju Direktīvas 2006/12 [..] 1. panta b) un c) punkta izpratnē, lai piemērotu šīs pašas direktīvas 15. pantu, ja negadījuma brīdī, kas produktu pārvērta par atkritumiem, vielas pārvadātājs bija trešā persona?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pieņemamību

29 *Total* sabiedrības apgalvo, ka šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāatzīst par nepieņemamu, jo Meskē pašvaldība jau esot saņēmusi kompensāciju no Fonda un līdz ar to tai neesot pamata iesniegt sūdzību. Šādos apstākļos lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu esot hipotētisks.

30 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru uz jautājumiem par Kopienu tiesību interpretāciju, kurus valsts tiesa uzdevusi pašas noteiktajos tiesiskā regulējuma un faktisko apstākļu ietvaros, kuru precizitāte Tiesai nav jāpārbauda, attiecas atbilstības pieņēmums. Tiesa var atteikties lemt par valsts tiesas iesniegto lūgumu tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Kopienu tiesību interpretācijai nav nekāda sakara ar pamata prāvas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, vai arī gadījumos, kad izvirzītā problēma ir hipotētiska vai kad Tiesai nav zināmi faktiskie vai juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (šajā sakarā skat. 2007. gada 7. jūnija spriedumu apvienotajās lietās no C-222/05 līdz C-225/05 *van der Weerd* u.c., Krājums, I-4233. lpp., 22. punkts un tajā minētā judikatūra).

31 Turklāt saskaņā ar pastāvīgo judikatūru valsts tiesām, kas iztiesā lietu, ir jānovērtē gan tas, cik nepieciešams ir prejudiciālais jautājums šo tiesu spriedumu taisīšanai, gan tas, cik piemēroti ir jautājumi, ko tās uzdod Tiesai (2006. gada 15. jūnija spriedums apvienotajās lietās C-393/04 un C-41/05 *Air Liquide Industries Belgium*, Krājums, I-5293. lpp., 24. punkts un tajā minētā judikatūra).

32 No lietas materiāliem izriet, ka Meskē pašvaldība tiešām ir saņēmusi maksājumus no Fonda, kas tika izmaksāti pēc pašvaldības iesniegtās kompensācijas prasības pret kuģa *Erika* īpašnieku un Fondu. Šie maksājumi bija tādas vienošanās priekšmets, ar kuru minētā pašvaldība atteicās no visiem procesiem un prasībām, pretējā gadījumā tai būtu jāatmaksā saņemtā summa.

33 Liekas, ka iesniedzējtiesas rīcībā bija šī informācija, tomēr tā nav uzskatījusi, ka strīds pamata lietā būtu izbeigts vai ka Meskē pašvaldībai būtu zudis pamats iesniegt sūdzību, ne arī ka tā būtu atteikusies uzdot Tiesai šos prejudiciālos jautājumus.

34 Šādos apstākļos ir jāatbild uz *Cour de cassation* uzdotajiem jautājumiem.

Par pirmo jautājumu

35 Ar savu pirmo jautājumu iesniedzējtiesa jautā, vai mazuts, ko paredzēts pārdot kā degvielu, var tikt definēts kā atkritumi saskaņā ar Direktīvas 75/442 1. panta a) punktu.

36 *Total* sabiedrības, dalībvalstis, kas ir iesniegušas apsvērumus, kā arī Komisija uzskata, ka uz šo jautājumu esot jāatbild noliedzoši. Tikai Meskē pašvaldība apgalvo, ka šāds mazuts esot jādefinē kā atkritumi un ka aplūkojamā viela turklāt ietilpstot bīstamo un aizliegto vielu kategorijā.

37 Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 75/442 1. panta a) punktu par atkritumiem ir uzskatāma jebkura viela vai priekšmets, kas ir iekļauts I pielikumā noteiktajās kategorijās un no kā turētājs atbrīvojas, ir nodomājis atbrīvoties vai ir spiests atbrīvoties.

38 Tādējādi minētās direktīvas kontekstā atkritumu jēdziena piemērošanas joma ir atkarīga no termina "atbrīvoties" nozīmes (1997. gada 18. decembra spriedums lietā C-129/96 *Inter-Environnement Wallonie*, *Recueil*, I-7411. lpp., 26. punkts), un līdz ar to atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai šis termins ir jāinterpretē, ņemot vērā šīs direktīvas mērķi (2000. gada 15. jūnija spriedums apvienotajās lietās C-418/97 un C-419/97 *ARCO Chemie Nederland* u.c., *Recueil*, I-4475. lpp., 37. punkts), kas saskaņā ar minētās direktīvas preambulas trešo apsvērumu ir cilvēku veselības aizsardzība un vides aizsardzība pret kaitējumiem, ko rada atkritumu savākšana, pārvadāšana, apstrāde, uzglabāšana un noglabāšana, ņemot vērā EKL 174. panta 2. punktu, kurā ir noteikts, ka Kopienas politika attiecībā uz vidi tiecas panākt augsta līmeņa aizsardzību un pamatojas uz piesardzības un preventīvas darbības principu (skat. 2004. gada 11. novembra spriedumu lietā C-457/02 *Niselli*, Krājums, I-10853. lpp., 33. punkts).

39 Tāpat Tiesa nolēma, ka, ņemot vērā minētās Direktīvas 75/442 mērķi, atkritumu jēdziens nevar tikt interpretēts sašaurināti (skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *ARCO Chemie Nederland* u.c., 40. punkts).

40 Šis jēdziens attiecas uz jebkuriem priekšmetiem un vielām, no kā turētājs atbrīvojas, pat ja tām piemīt komerciāla vērtība un ja tās savāc komerciāliem nolūkiem, lai pārstrādātu, reģenerētu vai atkārtoti izmantotu (skat. cita starpā 2002. gada 18. aprīļa spriedumu lietā C-9/00 *Palin Granit* un *Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus*, *Recueil*, I-3533. lpp.; turpmāk tekstā — "spriedums lietā *Palin Granit*", 29. punkts un tajā minētā judikatūra).

41 Šajā ziņā daži apstākļi var liecināt par to, ka pastāv rīcība, nodoms vai pienākums "atbrīvoties" no vielas vai priekšmeta Direktīvas 75/442 1. panta a) punkta izpratnē. Tas tā ir gadījumā, ja izmantotā viela ir ražošanas atliekas, proti, produkts, kas nav bijis darbības mērķis (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *ARCO Chemie*

Nederland u.c., 83. un 84. punkts). Tiesa ir precizējusi, ka granīta karjeru izstrādes šķembas, kas nav produkts, ko pirmām kārtām vēlas iegūt tā izmantotājs, principā ir atkritumi (spriedums lietā *Palin Granit*, 32. un 33. punkts).

42 Tomēr viela vai izejviela, kas rodas ražošanas vai ieguves procesā, kura galvenais mērķis nav to saražot, var būt nevis atlieka, bet gan blakusprodukts, no kura uzņēmums nevēlas "atbrīvoties", bet gan kuru tas gatavojas izmantot vai laist tirdzniecībā tam izdevīgos ekonomiskos apstākļos vēlākā procesā bez iepriekšējas pārstrādes (skat. spriedumu lietā *Palin Granit*, 34. punkts, kā arī 2004. gada 15. janvāra rīkojumu lietā C-235/02 *Saetti* un *Frediani*, *Recueil*, I-1005. lpp., 35. punkts).

43 Nav nekāda pamata Direktīvas 75/442 noteikumiem pakļaut lietas, materiālus vai izejvielas, kam ir ekonomiska vērtība kā precēm neatkarīgi no jebkādas to pārstrādes un kas kā tādas ir pakļautas tiesību aktiem, kuri regulē šīs preces (skat. spriedumu lietā *Palin Granit*, 35. punkts, kā arī rīkojumu iepriekš minētajā lietā *Saetti* un *Frediani*, 35. punkts).

44 Tomēr, ņemot vērā pienākumu atkritumu jēdzienu interpretēt plaši, lai ierobežotu tiem piemītošos traucējumus vai kaitīgumu, šī ar blakusproduktiem saistītā argumentācija ir jāizmanto tikai situācijās, kurās lietas, materiāla vai izejvielas atkārtota izmantošana ražošanas procesa turpinājumā bez iepriekšējas pārstrādes ir ne tikai iespējama, bet pat neapšaubāma (iepriekš minētais spriedums *Palin Granit*, 36. punkts, kā arī rīkojums iepriekš minētajā lietā *Saetti* un *Frediani*, 36. punkts).

45 Papildus kritērijam, kas izriet no tā, vai viela ir vai nav ražošanas atlieka, šādas vielas atkārtotas izmantošanas iespējamības pakāpe bez iepriekšējas pārstrādes darbībām tātad ir otrs kritērijs, kam ir nozīme, vērtējot, vai tā ir vai nav atkritumi Direktīvas 75/442 nozīmē. Ja papildus vienkāršai iespējai vielu izmantot atkārtoti tās turētājam to veikt ir ekonomiski izdevīgi, tad šādas atkārtotas izmantošanas iespējamība

ir liela. Šādā gadījumā attiecīgā viela vairs nav uzskatāma par vielu, no kuras tās turētājs gribētu "atbrīvoties", bet gan ir uzskatāma par īstu preci (skat. spriedumu lietā *Palin Granit*, 37. punkts).

46 No pamata lietas izriet, ka attiecīgā viela ir iegūta naftas pārstrādes procesa rezultātā.

47 Vienlaikus šī pārpalikusī viela, kā to uzsver iesniedzējtiesa, ekonomiski labvēlīgos apstākļos var tikt izmantota komerciāli, kā to apstiprina fakts, ka tā bija komerciālas vienošanās priekšmets un tā atbilst pircēja prasībām.

48 Līdz ar to uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka tāda viela kā pamata lietā aplūkotā, proti, mazuts, kas ir pārdots kā degviela, nav atkritumi Direktīvas 75/442 izpratnē, ja tas ir izmantots vai tirgots ekonomiski labvēlīgos apstākļos un to bez iepriekšējas pārstrādes var lietot kā degvielu.

Par otro jautājumu

49 Ar savu otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai mazuts, kas pēc kuģa bojāejas ir netīši izliets jūrā, tādos apstākļos Direktīvas 75/442 I pielikuma Q4 kategorijas izpratnē ir jādefinē kā atkritumi.

Tiesai iesniegtie apsvērumi

50 Meskē pašvaldība, kurai būtībā piekrīt Francijas un Itālijas valdības, kā arī Komisija, uzskata, ka nafta, ja tā ir izlijusi jūrā un ja tā *a fortiori* ir sajaukusies ar ūdeni un nogulām, ir jādefinē kā atkritumi Direktīvas 75/442 izpratnē.

51 *Total* sabiedrības uzskata, ka sajaukums, kas radies no naftas, ūdens un piekrastes nogulām, esot atkritumi tikai tad, ja pastāv naftas kā tādas apglabāšanas vai netīši izlietas naftas reģenerācijas pienākums, ja nafta ir neatdalāmi savienojusies ar ūdeni un nogulām.

52 Beļģijas valdība apgalvo, ka šie jūrā izlietie produkti esot jādefinē nevis kā atkritumi Direktīvas 75/442 izpratnē, bet kā smagais ogļūdeņradis Konvencijas par civilo atbildību un Fonda konvencijas izpratnē. Apvienotās Karalistes valdība, atzīstot, ka šāda nafta var tikt definēta kā atkritumi šīs direktīvas izpratnē, uzskata, ka uz jūrā netīši izlietu naftu attiecas Konvencija par civilo atbildību un Fonda konvencija un līdz ar to Direktīva 75/442 šādos apstākļos nav piemērojama.

Tiesas atbilde

53 Vispirms ir jāatgādina, ka Direktīvas 75/442 I pielikums piedāvā to vielu un priekšmetu sarakstu, kuri var tikt uzskatīti par atkritumiem. Tādējādi šim pielikumam ir indikatīvs raksturs, jo atkritumu statusa iegūšana vispirms ir atkarīga no turētāja rīcības un jēdziena "atbrīvoties" nozīmēm (skat. 2004. gada 7. septembra spriedumu lietā C-1/03 *Van de Walle* u.c., Krājums, I-7613. lpp., 42. punkts).

54 Apstāklis, ka Direktīvas 75/442 I pielikuma, kas nosaukts "Atkritumu kategorijas", Q4. punktā minēti "izlijuši, pazuduši vai citādos starpgadījumos cietuši materiāli, ieskaitot jebkurus materiālus, aprīkojumu utt., kas piesārņots kāda notikuma rezultātā," ir tikai norāde par to, ka šādi materiāli tiek ietverti atkritumu jēdzienā. Tā pati par sevi neatļauj kvalificēt par atkritumiem jūrā netīši izlijušu naftu, kas radījusi teritoriālo ūdeņu un tā rezultātā dalībvalsts piekrastes piesārņojumu (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Van de Walle* u.c., 43. punkts).

55 Pastāvot šādiem apstākļiem, jāizvērtē, vai šāda netīša naftas izliešana ir darbība, ar kuru turētājs atbrīvojas no tās Direktīvas 75/442 1. panta a) punkta izpratnē (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Van de Walle* u.c., 44. punkts).

56 Šajā ziņā, kad attiecīgā viela vai priekšmets ir ražošanas atkritums, t.i., produkts, kas netiek uzskatīts par tālāk izmantojamu un ko turētājs nevar vēlreiz izmantot, iepriekš to nepārveidojot ekonomiski labvēlīgos apstākļos, tas ir uzskatāms par nastu, no kuras turētājs "atbrīvojas" (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Palin Granit*, 32.–37. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Van de Walle* u.c., 46. punkts).

57 Runājot par izlieto naftu, kas radījusi augsnes un gruntsūdeņu piesārņojumu, Tiesa ir konstatējusi, ka tā nav bez iepriekšējas pārstrādes vēlreiz lietojams produkts (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Van de Walle* u.c., 47. punkts).

58 Šāds secinājums attiecas arī uz jūrā netīši izlijušu naftu, kas radījusi teritoriālo ūdeņu un tā rezultātā arī dalībvalsts krastu piesārņojumu.

59 Ir skaidrs, ka tādas naftas, kas ir izlijusi vai radījusi ūdenī emulsiju, vai sajaukusies ar nogulām, izmantošana vai tirdzniecība ir visai reta, pat hipotētiska. Tāpat ir skaidrs, ka šāda izmantošana vai tirdzniecība, pat pieņemot, ka tā būtu tehniski īstenojama, katrā ziņā prasītu iepriekšēju pārstrādi, kas šīs vielas turētājam, neesot ekonomiski izdevīgai, patiesībā radītu tikai nozīmīgus finansiālus izdevumus. Līdz ar to tāda netīši jūrā izlieta nafta ir uzskatāma par vielu, ko tās turētājam nebija nodoms ražot un no kuras tas "atbrīvojās" kaut arī piespiedu kārtā transportēšanas laikā, un ir jākvalificē kā atkritumi Direktīvas 75/442 izpratnē (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Van de Walle* u.c., 47. un 50. punkts).

60 Turklāt minētās direktīvas piemērojamība netiek apšaubīta, tādēļ ka netīšā naftas izliešana ir notikusi nevis uz dalībvalsts zemes teritorijas, bet tās ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā.

61 Nepastāvot vajadzībai lemt par šīs direktīvas piemērojamību kuģa bojāejas vietai, pietiek norādīt, ka netīši izlietā nafta ir nonākusi līdz piekrastei, izskalojoties uz tās un noklājot šīs dalībvalsts zemes teritoriju.

62 No tā izriet, ka tādos naftas kuģa bojāejas apstākļos kā pamata lietā aprakstītie Direktīva 75/442 ir piemērojama *ratione loci*.

63 Līdz ar to uz otro jautājumu ir jāatbild tādējādi, ka pēc kuģa bojāejas jūrā netīši izlieta nafta, kas ir sajaukusies ar ūdeni, kā arī nogulām un nonākusi līdz dalībvalsts piekrastei, to noklājot, ir atkritumi Direktīvas 75/442 1. panta a) punkta izpratnē, ja to vairs nevar izmantot vai lietot bez iepriekšējas pārstrādes.

Par trešo jautājumu

64 Ar savu trešo jautājumu iesniedzējtiesa jautā, vai naftas kuģa bojāejas apstākļos jūrā izlijušā mazuta ražotājam un/vai šīs degvielas pārdevējam un kuģa fraktētājam, kas transportēja šo vielu, var prasīt maksāt izmaksas, kas saistītas ar radīto atkritumu iznīcināšanu, ja vielas pārvadātājs bija trešā persona, šajā gadījumā jūras pārvadātājs.

Tiesai iesniegtie apsvērumi

65 Meskē pašvaldība uzskata, ka, lai pamata lietā piemērotu Direktīvas 75/442 15. pantu, mazuta ražotājs, kā arī šī mazuta pārdevējs un fraktētājs, kas pārvadā šo vielu, šīs direktīvas 1. panta b) un c) punkta izpratnē esot jāuzskata par atkritumu, kas radušies no minētās vielas izlīšanas jūrā, radītājiem un turētājiem.

66 Pēc *Total* sabiedrību domām, tādos apstākļos kā pamata lietā aplūkotie Direktīvas 75/442 15. pants nav piemērojams ne mazuta ražotājam, ne šī mazuta pārdevējam vai kuģa fraktētājam, kas pārvadā šo vielu, ja negadījuma laikā, kura rezultātā minētā viela pārvērtās atkritumos, tās pārvadātājs bija trešā persona. Turklāt šī norma neesot attiecināma arī uz mazuta ražotāju tikai tādēļ, ka tas ir ražojis vielu, no kuras radās atkritumi.

67 Francijas valdība, kuru daļēji atbalsta Itālijas valdība un Komisija, uzskata, ka mazuta ražotājs un/vai šī mazuta pārdevējs un kuģa fraktētājs, kas pārvadāja šo vielu, varot tikt uzskatīti par atkritumu, kas radušies no minētās vielas izlīšanas jūrā, radītājiem

un/vai turētājiem tikai tad, ja kuģa, kas pārvērtis mazuta kravu atkritumos, bojāeja ir notikusi dažādu tādu aktivitāšu dēļ, kas var izraisīt to saukšanu pie atbildības. Vienlaikus Komisija piebilst, ka tāda produkta kā mazuts ražotājs tikai šīs aktivitātes dēļ Direktīvas 75/442 1. panta b) un c) punkta izpratnē nevarot tikt uzskatīts par atkritumu, kas radušies no negadījuma šī produkta transportēšanas laikā, "radītāju" un/vai "turētāju". Tomēr saskaņā ar šīs direktīvas 15. panta otro ievilkumu tam kā "produktu ražotājam, no kuriem radušies atkritumi," saglabājoties pienākums maksāt atkritumu apglabāšanas izmaksas.

68 Pēc Beļģijas valdības domām, Direktīvas 75/442 piemērošana esot izslēgta, jo esot piemērojama Konvencija par civilo atbildību. Līdzīgi arī Apvienotās Karalistes valdība uzskata, ka Tiesai neesot jāatbild uz šo jautājumu, jo pamata lieta attiecas uz jautājumiem par mazuta izliešanu jūrā.

Tiesas atbilde

69 Tādos apstākļos kā pamata lietā aplūkotie, ņemot vērā Direktīvas 75/442 mērķi, kas atgādināts tās preambulas trešajā apsvērumā, šīs direktīvas 15. panta otrajā ievilkumā ir paredzēts, ka saskaņā ar "piesārņotājs maksā" principu atkritumu apglabāšanas izmaksas ir jāmaksā iepriekšējam turētājam vai tā produkta ražotājam, no kura radušies atkritumi.

70 Saskaņā ar Direktīvas 75/442 8. pantu visi "atkritumu turētāji" nodrošina, ka atkritumus pārņem privāts vai valsts atkritumu savācējs vai uzņēmums, kurš veic šīs direktīvas II A vai II B pielikumā minētās darbības, vai saskaņā ar minētās direktīvas noteikumiem paši veic reģenerāciju vai apglabā atkritumus (2005. gada 26. aprīļa spriedums lietā C-494/01 Komisija/Īrija, Krājums, I-3331. lpp., 179. punkts).

71 No iepriekš minētajām normām izriet, ka Direktīva 75/442 nodala reģenerācijas vai apglabāšanas darbību reālo norisi, ko tā uzliek kā pienākumu ikvienam "atkritumu turētājam", neatkarīgi no tā, vai tas būtu radītājs vai turētājs, no minēto darbību finansiālo izmaksu segšanas, kas saskaņā ar "piesārņotājs maksā" principu tajā noteikta personām, kuras radījušas atkritumus, neatkarīgi no tā, vai tie ir atkritumu turētāji vai iepriekšējie turētāji, vai arī to produktu ražotāji, no kuriem radušies atkritumi (iepriekš minētais spriedums lietā *Van de Walle* u.c., 58. punkts).

72 Šajā ziņā "piesārņotājs maksā" principam atbilstoši EKL 174. panta 2. punkta pirmās daļas otrajam teikumam un Direktīvas 75/442 15. pantam nebūtu jēgas, ja personas, kas iesaistītas atkritumu radīšanā, tiktu atbrīvotas no tādiem to finansiālajiem pienākumiem, kādi paredzēti Direktīvā 75/442, lai gan ir skaidri noteikta naftas izcelsme, kas, kaut arī netīši, tika izlieta jūrā un radīja piesārņojumu dalībvalsts piekrastes teritorijā.

— Par "turētāja" un "iepriekšējā turētāja" jēdzieniem

73 Tiesa, runājot par netīši izlietu naftu, kas izlijusi no uzpildes stacijas noliktavas iekārtu sūces un ko bija nopirkusi šī uzpildes stacija savām lietošanas vajadzībām, ir norādījusi, ka šī nafta ir uzpildes stacijas pārvaldnieka īpašumā. Tiesa tādējādi arī norādīja, ka šajā kontekstā tas, kas savām vajadzībām to glabāja līdz brīdim, kad tā kļuva par atkritumiem, Direktīvas 75/442 1. panta b) punkta izpratnē ir uzskatāms par personu, kas tos ir "radījis". Ja uzpildes stacijas pārvaldnieks ir vienlaicīgi šo atkritumu valdītājs un radītājs, viņš ir uzskatāms par šo atkritumu turētāju šīs direktīvas 1. panta c) punkta izpratnē (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Van de Walle* u.c., 59. punkts).

74 Tāpat netīši izlietas naftas gadījumā ir jānorāda, ka kuģa, kurš transportēja minēto naftu, turētājs ir tās valdītājs, pirms tā kļuva par atkritumiem. Šādos apstākļos minētā kuģa īpašnieks ir uzskatāms par tādu, kas Direktīvas 75/442 1. panta b) punkta izpratnē rada šos atkritumus un tāpat šīs direktīvas 1. panta c) punkta izpratnē ir kvalificējams kā "turētājs".

75 Tomēr minētā direktīva neizslēdz, ka dažos gadījumos atkritumu apglabāšanas izmaksas ir jāmaksā vienam vai vairākiem "iepriekšējiem turētājiem" (iepriekš minētais spriedums lietā *Van de Walle* u.c., 57. punkts).

— Par to personu noteikšanu, kurām jāmaksā atkritumu apglabāšanas izmaksas

76 Pamata lietas ietvaros rodas jautājums, vai tas, kurš ir pārdevis preci saņēmējam un šajā nolūkā ir nofraktējis kuģi, kas ir sabojājies jūrā, arī šajā gadījumā ir uzskatāms par "iepriekšēju" izlieto atkritumu "turētāju". Turklāt iesniedzējtiesa jautā, vai produkta ražotājam, kas rada šos atkritumus, arī ir jāmaksā šo radīto atkritumu apglabāšanas izmaksas.

77 Šajā ziņā Direktīvas 75/442 15. pantā ir paredzēts, ka noteiktas kategorijas personas, šajā gadījumā "iepriekšējie turētāji" vai "to produktu ražotāji, no kuriem radušies atkritumi", atbilstoši "piesārņotājs maksā" principam maksā atkritumu apglabāšanas izmaksas. Tādējādi šīs finansiālās saistības tiem ir uzliktas sakarā ar viņu dalību minēto atkritumu radīšanā un vajadzības gadījumā, ņemot vērā piesārņojuma risku, kas no tā izriet.

78 Runājot par naftu, kas ir netīši izlieta jūrā pēc naftas kuģa bojāejas, valsts tiesa var uzskatīt, ka šīs naftas pārdevējs un minētā kuģa, kas to pārvadā, fraktētājs ir "radījuši atkritumus", ja šī tiesa, izvērtējot faktus, kas ir tikai tās rīcībā, nonāk pie secinājuma, ka šis pārdevējs fraktētājs ir palielinājis šī kuģa bojāejas nejauši radīta piesārņojuma risku, īpaši, ja tas neveica pasākumus attiecībā uz kuģa izvēli, lai novērstu tādus negadījumus. Tādos apstākļos minēto pārdevēju fraktētāju, lai piemērotu Direktīvas 75/442 15. panta otrā ievilkuma pirmo daļu, varētu uzskatīt par atkritumu iepriekšēju turētāju.

79 Kā tas tika atgādināts šī sprieduma 69. punktā, tādos apstākļos kā pamata lietā aplūkotie Direktīvas 75/442 15. panta otrajā ievilkumā, izmantojot saikli "vai", ir paredzēts, ka atkritumu apglabāšanas izmaksas maksā vai nu "iepriekšējie turētāji", vai "to produktu ražotāji, no kuriem radušies [šie] atkritumi".

80 Šajā sakarā saskaņā ar EKL 249. pantu dalībvalstīm, kurām ir adresēta Direktīva 75/442, runājot par izmaksu, kas saistītas ar atkritumu apglabāšanu, segšanu, ir uzliktas saistības attiecībā uz sasniedzamo rezultātu, ļaujot tām noteikt to īstenošanas formas un metodes. Tādējādi tām ir jānodrošina, ka to valsts tiesības ļauj noteikt, ka minētās izmaksas maksā vai nu iepriekšējie turētāji vai to produktu ražotāji, no kuriem radušies atkritumi.

81 Kā to savu secinājumu 135. punktā ir norādījusi ģenerāladvokāte, Direktīvas 75/442 15. pantā tiek pieļauts, ka dalībvalstis, piemērojot tādas starptautiskās saistības noteiktā jomā kā Konvencija par civilo atbildību un Fonda konvencija, paredz, ka kuģa īpašnieks un tā fraktētājs atbild par jūrā izlietās naftas radītajiem zaudējumiem līdz noteiktai summai, kas ir atkarīga no kuģa tilpuma un/vai īpašiem apstākļiem, kas ir saistīti ar to nevērīgu attieksmi. Ar šo normu arī tiek pieļauts, ka, piemērojot minētās starptautiskās saistības, tādi kompensācijas fondi kā Fonds ar līdzekļiem, kas ierobežoti attiecībā uz katru apdrošināšanas gadījumu, uzņemas apmaksāt izdevumus, kas saistīti ar atkritumu apglabāšanu, kuri radušies jūrā netīši izlietas naftas rezultātā, "turētāju" Direktīvas 75/442 1. panta c) punkta izpratnē vietā.

82 Tomēr, ja izrādās, ka minētais fonds nemaksā izmaksas, kas saistītas ar netīši jūrā izlietas naftas radīto atkritumu apglabāšanu, vai nespēj tās maksāt sakarā ar kompensācijai noteiktās summas, kas paredzēta šim apdrošināšanas gadījumam, pārsniegšanu un ka, piemērojot ierobežojumus un/vai paredzēto atbrīvošanu no atbildības, dalībvalsts tiesības, ieskaitot tās, kas izriet no starptautiskajiem līgumiem, neļauj šīs izmaksas maksāt kuģa īpašniekam un/vai kuģa fraktētājam, pat ja tie Direktīvas 75/442 1. panta c) punkta izpratnē tiktu uzskatīti par "turētājiem", šādām valsts tiesībām, lai nodrošinātu transponēšanu atbilstoši šīs direktīvas 15. pantam, ir jāatļauj, ka minētās izmaksas maksā to produktu ražotājs, no kuriem radušies izlijušie atkritumi. Tomēr atbilstoši "piesārņotājs maksā" principam tādam radītājam ir jāmaksā šīs izmaksas tikai tad, ja tas ar savu darbību ir veicinājis risku, ka kuģa bojāeja varētu radīt piesārņojumu.

83 Šajā sakarā dalībvalsts pienākums veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai sasniegtu direktīvā noteikto rezultātu, ir saistošs pienākums, kas tai uzlikts ar EKL 249. panta trešo daļu un pašu direktīvu. Šis pienākums veikt visus vispārīgos vai īpašos pasākumus attiecas uz visām dalībvalsts iestādēm, ieskaitot valsts tiesas to kompetences ietvaros (skat. 1990. gada 13. novembra spriedumu lietā C-106/89 *Marleasing*, *Recueil*, I-4135. lpp., 8. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Inter-Environnement Wallonie*, 40. punkts).

84 No tā izriet, ka, piemērojot valsts tiesības, normas, kas ir pieņemtas pirms vai pēc direktīvas pieņemšanas, vai normas, kas izriet no dalībvalstu parakstītajiem starptautiskajiem līgumiem, valsts tiesai, kurai ir lūgts tās interpretēt, šī interpretācija ir jāveic, cik iespējams, vadoties no direktīvas satura un mērķa, lai sasniegtu tajā noteikto rezultātu un atbilstu EKL 249. panta trešajai daļai (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Marleasing*, 8. punkts).

85 Turklāt pretēji tam, ko tiesas sēdē apgalvoja *Total* sabiedrības, Konvencija par civilo atbildību un Fonda konvencija Kopienai nav saistoša. No vienas puses, Kopiena nav pievienojusies minētajiem starptautiskajiem instrumentiem, un, no otras puses, tā nevar tikt uzskatīta ne par tādu, kas pārņemtu dalībvalstu pienākumus, kaut

vai tādēļ, ka ne visas no tām ir šo konvenciju līgumslēdzējas valstis (pēc analoģijas skat. 1994. gada 14. jūlija spriedumu lietā C-379/92 *Peralta*, *Recueil*, I-3453. lpp., 16. punkts, kā arī 2008. gada 3. jūnija spriedumu lietā C-308/06 *Intertanko* u.c., Krājums, I-4057. lpp., 47. punkts), ne par tādu, kurai minētās konvencijas būtu netieši saistošas saistībā ar ANO Jūras tiesību konvencijas 235. pantu, kas parakstīta Montegobejā [*Montego Bay*] 1982. gada 10. decembrī, stājusies spēkā 1994. gada 16. novembrī un apstiprināta ar Padomes 1998. gada 23. marta lēmumu 98/392/EK (OV 179, 1. lpp.), kura 3. punktā, kā to tiesas sēdē uzsvēra Francijas valdība, minētās konvencijas līgumslēdzējām pusēm ir noteikts tikai vispārējs pienākums savstarpēji sadarboties.

86 Turklāt, runājot par Lēmumu 2004/246, ar ko dalībvalstis tika pilnvarotas Kopienas interesēs parakstīt vai ratificēt 2003. gada Fonda konvencijas protokolu, vai tam pievienoties, pietiek atzīt, ka minētais lēmums un minētais 2003. gada protokols nav piemērojami faktiem, kas attiecas uz pamata lietu.

87 Protams, Direktīvas 2004/35 4. panta 2. punktā ir skaidri paredzēts, ka tā neattiecas ne uz avāriju, ne darbību, ja atbildība vai kompensācija par to ietilpst kāda IV pielikumā minētā starptautiskā instrumenta, kuru vidū ir arī Konvencija par civilo atbildību un Fonda konvencija, darbības jomā. Kopienas likumdevējs, kā to norāda šīs direktīvas preambulas desmitais apsvērums, ir uzskatījis par nepieciešamu īpaši ņemt vērā piemērojamās starptautiskās konvencijas, kas daudz pilnīgāk un stingrāk reglamentē to darbību izpildi, uz ko attiecas šīs direktīvas darbības joma.

88 Tomēr jāsecina, ka Direktīvā 75/442, ieskaitot tās kodificēto redakciju, kas izriet no Direktīvas 2006/12, nav analogas normas.

89 Ņemot vērā minētos apsvērumus, uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka, lai attiecībā uz netīši jūrā izlietu naftu, kas ir radījusi dalībvalsts piekrastes piesārņojumu, piemērotu Direktīvas 75/442 15. pantu:

— valsts tiesa šīs naftas pārdevēju un kuģa fraktētāju, kas to pārvadā, var uzskatīt par minēto atkritumu ražotāju Direktīvas 75/442 1. panta b) punkta izpratnē un tādējādi par "iepriekšējo turētāju", lai piemērotu šīs direktīvas 15. panta otrā ievilkuma pirmo daļu, ja šī tiesa, ņemot vērā faktus, ko tikai tā ir tiesīga izvērtēt, nonāk pie secinājuma, ka šis pārdevējs fraktētājs ir veicinājis šī kuģa bojāejas radīta piesārņojuma risku, īpaši, ja tas nav veicis pasākumus, lai novērstu tādus negadījumus, piemēram, pasākumus saistībā ar kuģa izvēli;

— ja izrādās, ka Fonds nemaksā izmaksas, kas saistītas ar netīši jūrā izlietas naftas radīto atkritumu apglabāšanu, vai nespēj tās maksāt sakarā ar kompensācijai noteiktās summas, kas ir paredzēta šim apdrošināšanas gadījumam, pārsniegšanu un ka, piemērojot paredzētos ierobežojumus un/vai atbrīvošanu no atbildības, dalībvalsts tiesības, ieskaitot tās, kas izriet no starptautiskajiem līgumiem, neļauj šīs izmaksas atlīdzināt kuģa īpašniekam un/vai kuģa fraktētājam, lai arī tie Direktīvas 75/442 1. panta c) punkta izpratnē tiktu uzskatīti par "turētājiem", tad šādām valsts tiesībām, lai nodrošinātu šīs direktīvas 15. pantam atbilstošu transponēšanu, ir jāatļauj, ka minētās izmaksas atlīdzina to produktu ražotājs, no kuriem radušies izlijušie atkritumi. Tomēr atbilstoši "piesārņotājs maksā" principam šādam ražotājam ir jāmaksā šīs izmaksas tikai tad, ja tas ar savu darbību ir veicinājis risku, ka kuģa bojāeja varētu radīt piesārņojumu.

Par tiesāšanās izdevumiem

90 Attiecībā uz pamata lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

1) tāda viela kā pamata lietā aplūkotā, proti, mazuts, kas ir pārdots kā degviela, Padomes 1975. gada 15. jūlija Direktīvas 75/442/EEK par atkritumiem, kas ir grozīta ar Komisijas 1996. gada 24. maija Lēmumu 96/350/EK, izpratnē nav atkritumi, ja tas ir izmantots vai tirgots ekonomiski labvēlīgos apstākļos un to bez iepriekšējas pārstrādes var lietot kā degvielu;

2) pēc kuģa bojāejas jūrā netīši izlieta nafta, kas ir sajaukusies ar ūdeni, kā arī nogulām un nonākusi līdz dalībvalsts piekrastei, to noklājot, ir atkritumi Direktīvas 75/442, kas ir grozīta ar Lēmumu 96/350, 1. panta a) punkta izpratnē, ja to vairs nevar izmantot vai lietot bez iepriekšējas pārstrādes;

3) lai attiecībā uz netīši jūrā izlietu naftu, kas ir radījusi dalībvalsts piekrastes piesārņojumu, piemērotu Direktīvas 75/442, kas ir grozīta ar Lēmumu 96/350, 15. pantu:

— valsts tiesa šīs naftas pārdevēju un kuģa fraktētāju, kas to pārvadā, var uzskatīt par minēto atkritumu ražotāju Direktīvas 75/442, kas ir grozīta ar Lēmumu 96/350, 1. panta b) punkta izpratnē, un tādējādi par "iepriekšējo turētāju", lai piemērotu šīs direktīvas 15. panta otrā ievilkuma pirmo daļu, ja šī tiesa, ņemot vērā faktus, ko tikai tā ir tiesīga izvērtēt, nonāk pie secinājuma, ka šis pārdevējs fraktētājs ir veicinājis šī kuģa bojāejas radīta piesārņojuma risku, īpaši, ja tas nav veicis pasākumus attiecībā uz kuģa izvēli, lai novērstu tādus negadījumus;

— ja izrādās, ka Starptautiskais naftas piesārņojuma radīto zaudējumu kompensācijas fonds nemaksā izmaksas, kas saistītas ar netīši jūrā izlietas naftas radīto atkritumu apglabāšanu, vai nespēj tās maksāt sakarā ar kompensācijai noteiktā limita, kas ir paredzēts šim apdrošināšanas gadījumam, pārsniegšanu un ka, piemērojot ierobežojumus un/vai dalībvalsts tiesībās paredzēto atbrīvošanu no atbildības, ieskaitot to, kas izriet no starptautiskajiem līgumiem, neļauj šīs izmaksas maksāt kuģa īpašniekam un/vai kuģa fraktētājam, tad, pat ja tie Direktīvas 75/442, kas ir grozīta ar Lēmumu 96/350, 1. panta c) punkta izpratnē tiktu uzskatīti par "turētājiem", šādām valsts tiesībām, lai nodrošinātu transponēšanu atbilstoši šīs direktīvas 15. pantam, ir jāatļauj, ka minētās izmaksas maksā to produktu ražotājs, no kuriem radušies izlijušie atkritumi. Tomēr atbilstoši "piesārņotājs maksā" principam tādam radītājam ir jāmaksā šīs izmaksas tikai tad, ja tas ar savu darbību ir veicinājis risku, ka kuģa bojāeja varētu radīt piesārņojumu.

[Paraksti]